

Humpty Dumpty-politikk

BARNEHAGELØFTET. "Vi skal ha full barnehagedekning innen utgangen av 2007. For meg er det så viktig at dere er kvitt meg hvis vi ikke får til dette." En oppsiktsvekkende uttalelse fra en politiker. Kristin Halvorsen binder seg selv til masten.

Einar Øverenget Filosof,

Humanistisk Akademi

Først publisert: 04.03.07 | Oppdatert: 03.03.07 kl. 20:48

INNGIR RESPEKT. Hun gir et løfte, og signaliserer dermed til velgerne at hun er til å stole på. Hun vil ta personlig ansvar om ikke hun oppnår det hun setter seg fore. Det står respekt av dette. Selv om jeg kanskje ikke er enig i alt hun står for politisk, så inngir det respekt - og det er ingen dårlig egenskap for en politiker.

Hva mente hun?

Men noe skjer. Det virker plutselig som om hun ikke selv føler seg forpliktet av sitt eget utsagn. Det er som om hun sier: "Jeg kommer ikke til å gå av om vi ikke greier full dekning innen 2007 og uansett var det ikke det jeg mente." Var det ikke det? Jeg har kanskje ikke sitert henne helt rett?

La meg ta det i sin helhet: "Makspris i barnehagen skal innføres fra 1/1-2006, og vi skal ha full barnehagedekning innen utgangen av 2007, og innen utgangen av 2008 skal vi ha en garanti i Norge som er sånn at man får barnehageplass innen tre måneder etter at man har søkt," Dette sa Kristin Halvorsen i TV 2-programmet "Utspørringen" 15. august 2005.

Bare et delmål ...

Hva sier hun nå? Fritt hentet fra avisene: "Vi vet at vi kommer til å sprekke i noen kommuner, men mitt løfte gikk ut på at vi skulle få til dette i løpet av perioden, hevder finansministeren." Barnehageløftet er bare et delmål. Det er først i 2009 at Regjeringen skal se seg tilbake og se om de har fått det til.

Men svaret på om de har nådd sitt delmål om full dekning innen utgangen av 2007 vet de jo allerede ved utgangen av 2007. Det betyr at Halvorsen allerede høsten 2007 vet at hun kommer til å trekke seg ved utgangen av 2008. Kommer hun til å signalisere det til offentligheten?

Hestehandel i politikk.

Ordet er politikernes fremste virkemiddel. De går til valg med utsagn som sier noe om hvordan de vil opptre i den perioden de regjerer. Om de regjerer sammen med andre som har andre oppfatninger, er det forståelig at det må gjøres hestehandler - politikken er forståelig nok ikke ukjent med den type transaksjoner. Men dette er om du er i konflikt med andre. Men hva om du ender i konflikt med deg selv?

Det er forståelig at Kristin Halvorsen ikke kan love et utfall inn i fremtiden på handlinger som involverer mange andre mennesker, men det hun lover er ikke først og fremst det. Det hun lover er hvordan hun selv vil agere om et bestemt utfall uteblir - om det ikke blir full barnehagedekning.

Det presserende spørsmålet er selvsagt: Mener du det du har sagt? Om du ikke gjør det, hvorfor skal vi lytte til deg da?

Å fremstå og å være.

"Vi ønsker å fremstå som ærlige", var det en gang en personaldirektør som sa til meg før et foredrag. "Javel", svarte jeg. "Hvordan har dere tenkt å oppnå det?" "Gjennom et bevisst arbeid med vårt omdømme og kommunikasjonsstrategi." Det artige ved dette svaret var at han ikke kom inn på det opplagte: En måte å fremstå som ærlig på er nettopp å være ærlig. Det skjer ved å etablere en sammenheng mellom det du sier og det du gjør - ved å la de ordene du benytter, sette grenser for det du gjør.

Alice i Eventyrland møtte en liten eggformet figur som har et helt spesielt forhold til språket. "Når jeg bruker et ord," sier Humpty Dumpty, "så betyr det det jeg velger det skal bety." Jeg har møtt mennesker som tror at ord er noe de kan gjøre hva de vil med - at ord bare er ord.

De føler seg ikke forpliktet av det de har sagt, de bruker ord som om de ikke betyr noe. I sinne kan de velge ord bare for å ramme andre, ord de ikke står inne for. Har de behov for støtte, velger de andre ord - som de heller ikke står inne for. De sier én ting den ene dagen, noe annet den neste - alt avhengig av hva de står oppe i der og da og helt uten å ta hensyn til at språket skaper en felles virkelighet.

Utsagn kan ikke gjøres usagt.

Språket lar seg ikke bruke på den måten - uten at det får følger. Det som er sagt, kan ikke gjøres usagt. Språket er ikke reversibelt. Det kan bare følges opp med mer språk. Et sårende ord kan ikke trekkes tilbake, det kan ikke retusjeres bort - men det kan unnskyldes.

De som bruker språket til helt egoistiske formål, som et middel til utelukkende å fremme egne ønsker og behov, ser ikke den dypere betydning av språkbruk.

Undergraver språket.

Det er farlig å undergrave språket. Virkeligheten har sitt sete i språket - vi skaper orden med ord. Tenk på alt det vi har ord for - det fyller vår virkelighet - men tenk på alt det vi ikke har ord for.

Det er helt sikkert mye rundt oss som ligger i et fullstendig mørke fordi vi ikke har ord for det. Gjennom våre ord ser vi virkeligheten fra et perspektiv - vi kunne ha sett den fra veldig mange andre perspektiver.

Ordene er ikke uskyldige. De skaper en virkelighet ut av det som skjer. Ord er mektige - de skaper ikke bare min virkelighet, de smelter den sammen med andres virkelighet. Takket være ordene er ikke min virkelighet en løsrevet boble. Ordene skaper en virkelighet som er felles. Det betyr at vi må respektere ordene for å respektere virkeligheten.

Makt gjennom språket.

Mennesker som søker makt, gjør det gjennom språket - og noen ganger så kynisk at de undergraver en felles virkelighetsforståelse gjennom å rasere språket. En måte å gjøre det på er å påstå at det man har sagt, betyr noe annet enn det en rimelig tolkning av deres utsagn skulle tilsi. Det skaper utrygghet, mistillit og kynisme.

En av de viktigste oppgavene for mennesker er å skape sammenheng mellom det de sier og det de gjør. Vi har en gjensidig forventning til hverandre at vi står for noe - typisk det vi sier vi står for - og de handlinger vi velger å utføre. Hvis en slik sammenheng uteblir, undergraves tilliten mellom mennesker, hvis den etableres, skapes tillit.

Tilbake til finansministerens løfte. Har det noe å si om Regjeringen oppnår full dekning i 2008 i stedet for i 2007. Er ikke dette flisespikkeri fra en filosof? Vel, spør dem som ikke får den barnehageplassen de trenger. Men det er også en annen side ved den saken: Hva med det løfte Kristin Halvorsen selv ga om sin egen handlemåte om det ønskede utfall uteblir?

Brutte løfter.

Det er legitimt å endre oppfatning, men det er ødeleggende om du gjør det uten å signalisere at det er det du gjør. Man kan også bryte løfter, men da må man også være villig til å si at det er det som skjer - og kanskje be om forståelse for det. Løftebrudd kan ikke forbigås i taushet.

Kristin Halvorsen ga to løfter: Ett på vegne av Regjeringen, ett på vegne av seg selv - og det er det siste jeg ønsker å utfordre henne på. Regjeringen kan nok leve med at full barnehagedekning kommer noe senere enn planlagt.

To alternativer.

Men om Kristin Halvorsen allerede nå vet at hun ønsker å søke en ny periode som finansminister, bør hun kanskje allerede nå gå ut og si: Nei, jeg står ikke ved mitt opprinnelige løfte. Eller hun kan si at hun står ved sitt personlige løfte - og allerede ved utgangen av 2007 tilkjennegi følgende: "Ved utgangen av 2008 er dere kvitt meg".

Hvilke av disse alternativene velger hun? Det kan hun si noe om allerede i dag.

[Skriv ut Tips en venn](#)

Annonse

Alt innhold er [opphavsrettslig beskyttet](#). © Aftenposten.
Aftenposten arbeider etter [Vær Varsom-plakatens](#) regler for god presseskikk.